

MINISTARSTVO
POLJOPRIVREDE

KRIZNI PLAN
ZA POSTUPANJE U SLUČAJU NALAZA ŠLJIVINE PIPE
***Conotrachelus nenuphar* (Herbst)**

13.12.2023.

SADRŽAJ

SKRAĆENICE.....	4
1. UVOD	5
2. ZAKONSKI OKVIR	6
3. PRAVNI OKVIR	6
4. ŠTETNI ORGANIZAM	7
4.1. Taksonomija	7
4.2. Domaćini.....	7
4.3. Rasprostranjenost	7
4.4. Opis.....	7
4.5. Simptomi napada šljivine pipe	8
4.6. Širenje.....	8
5. NADZOR ŠLJIVINE PIPE U HRVATSKOJ	8
6. POSTUPAK U SLUČAJU KRIZNE SITUACIJE	9
6.1. Uloge i odgovornosti	9
6.2. Postupak u slučaju nalaza.....	10
6.3. Obavješćavanje nadležnih tijela	10
6.4. Obavješćavanje Europske komisije.....	11
6.5. Obavješćavanje posjednika bilja	11
6.6. Mjere koje se odmah provode	11
6.7. Odobranje sredstava za zaštitu bilja.....	15
6.8. Nadzor na mjestu nalaza	15
6.9. Obavješćavanje javnosti	15
6.10. Obavješćavanje specijaliziranih subjekata.....	16
6.11. Analiza rizika.....	16
6.12. Uspostava demarkiranog područja	16
6.13. Određivanje i izrada demarkiranog područja.....	17
6.14. Odluka o određivanju demarkiranih područja	17
6.15. Donošenje akcijskog plana	17
6.16. Oporavak	18
6.17. Osposobljavanje osoblja nadležnih tijela i specijaliziranih subjekata	20
6.18. Daljnji postupak.....	20
7. PRISTUP NADLEŽNIH TIJELA PROSTORIMA U KOJIMA SE PROVODE AKTIVNOSTI	22
8. LABORATORIJ.....	22

9. FINANCIRANJE	22
10. RESURSI	23
11. PRILOZI	24
PRILOG I. Biljke domaćini štetnog organizma <i>Conotrachelus nenuphar</i>	24
PRILOG II. Rasprostranjenost štetnog organizma <i>Conotrachelus nenuphar</i>	25
PRILOG III. Metodologija uzimanja uzoraka.	26
III – 1. Pregledi i uzimanje uzoraka za <i>Conotrachelus nenuphar</i>	26
III – 2. Transport uzorka, prijem uzorka i laboratorijske analize	27
PRILOG IV. Simptomi napada šljivine pipe.	27
PRILOG V. Kontakti nadležnih tijela.....	29

SKRAĆENICE

EU	Europska unija
MP	Ministarstvo poljoprivrede
MP – SFP	Ministarstvo poljoprivrede, Sektor fitosanitarne politike
HAPIH	Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu
HAPIH – CZB	Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu – Centar za zaštitu bilja
DIRH	Državni inspektorat Republike Hrvatske
DIRH – SFI	Državni inspektorat Republike Hrvatske – Sektor za nadzor poljoprivrede i fitosanitarni nadzor
HŠI	Hrvatski šumarski institut
ISPM	Međunarodni standardi
Šljivina pipa	Prioritetni štetni organizam <i>Conotrachelus nenuphar</i>

Pojmovi i izrazi koji se koriste u ovom dokumentu, a imaju rodno značenje, odnose se jednako na muški i ženski rod.

1. UVOD

Karantenski štetni organizam Unije je štetni organizam koji u Uniji nije prisutan ili, ako je prisutan, nije široko rasprostranjen. Sposoban je ući u područje Unije, udomaćiti se u njemu i proširiti se unutar njega ili, ako je prisutan na području, ali nije široko rasprostranjen, sposoban je ući u dijelove tog područja u kojima nije prisutan, udomaćiti se na tim dijelovima i proširiti se unutar njih. Njegov ulazak, udomaćivanje i širenje imali bi neprihvatljivi gospodarski, okolišni ili socijalni učinak na područje Unije, ili dijelove Unije u kojima nije prisutan. Za karantenske štetne organizme Unije dostupne su izvedive i djelotvorne mjere za sprječavanje ulaska, udomaćivanja ili širenja tih štetnih organizama unutar tih područja te mjere za ublažavanje njihovih rizika i učinaka.

Šljivina pipa regulirana je kao karantenski štetni organizam Unije, svrstana je u skupinu prioritetnih organizama Delegiranom uredbom komisije (EU) 2019/1702 od 1. kolovoza 2019. godine o dopuni Uredbe (EU) 2016/2031 Europskog parlamenta i Vijeća izradom popisa prioritetnih štetnih organizama te je određeno 20 prioritetnih štetnih organizama.

Prioritetni štetni organizmi su karantenski štetni organizmi Unije čiji je potencijalni gospodarski, okolišni ili socijalni učinak u području Unije najozbiljniji.

Na temelju članka 25. Uredbe 2016/2031/EU RH je u obvezi izraditi krizni plan za svaki prioritetni štetni organizam prema popisu iz Priloga I. Uredbe 2019/2072. Plan sadržava informacije o postupcima donošenja odluka, postupcima i protokolima koje treba slijediti, uključujući dodatne izvore u slučaju službeno potvrđene prisutnosti prioritetnog štetnog organizma ili sumnje na njegovu prisutnost. Radi uspostave demarkiranih područja u krizni plan uključuju se mjere i načela upravljanja rizikom.

Kako bi se spriječio ulazak, udomaćivanje i širenje prioritetnih štetnih organizama na području Republike Hrvatske, izrađuju se nacionalni predmetni krizni planovi (u daljnjem tekstu: krizni plan/plan). Ovaj krizni plan izrađen je za štetni organizam *Conotrachelus nenuphar* (Herbst), šljivinu pipu. Svrha ovog plana je utvrditi glavne elemente djelovanja za brzu i učinkovitu reakciju nadležnih tijela i službi u slučaju pronalaska šljivine pipe, kako bi se postigao propisani cilj, odnosno iskorjenjivanje ovog štetnog organizma i time spriječile ekološke i gospodarske štete u voćnjacima, parkovima, šumama i drugim sredinama.

Unos i širenje tog štetnog organizma u Hrvatskoj imao bi značajne negativne gospodarske učinke i učinke na okoliš. Da bi se to spriječilo, u Hrvatskoj se provodi stalni nadzor nad šljivinom pipom. U slučaju nalaza šljivine pipe, brzo i učinkovito djelovanje ključno je za sprječavanje širenja ili iskorjenjivanje štetnog organizma. Cilj ovog kriznog plana je osigurati pravovremeno, brzo i učinkovito djelovanje u slučaju nalaza štetnog organizma odnosno:

- iskorjenjivanje šljivine pipe;
- osiguravanje kontinuiranog praćenja i brzo djelovanje;
- osiguravanje jasne raspodjele zadataka, rokova za ostvarenje rezultata i vremenskog okvira provedbe propisanih aktivnosti;
- osiguravanje bržeg i učinkovitijeg povezivanja svih sudionika uključenih u zapovijednom lancu, te podizanje javne svijesti.

2. ZAKONSKI OKVIR

- Zakon o biljnom zdravstvu (Narodne novine 127/19, 83/22)
- Uredba (EU) 2016/2031 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2016. o zaštitnim mjerama protiv organizama štetnih za bilje i o izmjeni uredaba (EU) br. 228/2013, (EU) br. 652/2014 i (EU) br. 1143/2014 Europskog parlamenta i Vijeća te stavljanju izvan snage direktiva Vijeća 69/464/EEZ, 74/647/EEZ, 93/85/EEZ, 98/57/EZ, 2000/29/EZ, 2006/91/EZ i 2007/33/EZ
- Provedbena uredba Komisije (EU) 2019/2072 od 28. studenoga 2019. o utvrđivanju jedinstvenih uvjeta za provedbu Uredbe (EU) 2016/2031 Europskog parlamenta i Vijeća u pogledu zaštitnih mjera protiv organizama štetnih za bilje te o stavljanju izvan snage Uredbe Komisije (EZ) br. 690/2008 i izmjeni Provedbene uredbe Komisije (EU) 2018/2019

3. PRAVNI OKVIR

Conotrachelus nenuphar je karantenski štetni organizam Unije. Svrstan je u Prilog II. Dio A Provedbene uredbe Komisije (EU) 2019/2072 (Štetni organizmi za koje nije poznato da se pojavljuju na području Unije).

U Prilogu VII. Provedbene uredbe Komisije (EU) 2019/2072 ne postoje posebni uvozni zahtjevi za ovaj štetni organizam.

4. ŠTETNI ORGANIZAM

4.1. Taksonomija

Vrsta: *Conotrachelus nenuphar* (Herbst)

Rod: *Conotrachelus* Dejean, 1835

Porodica: Curculionidae

Red: Coleoptera

Razred: Insecta

Koljeno: Arthropoda

Carstvo: Animalia

EPPO kod: CONHNE

4.2. Domaćini

Biljke domaćini šljivine pipe navedene su u Prilogu I ovog plana.

4.3. Rasprostranjenost

Šljivina pipa je štetnik porijeklom iz Sjeverne Amerike. Rasprostranjena je na području istočno od Stjenjaka na području od Teksasa i Floride u Sjedinjenim Američkim Državama do Manitobe, Quebeca i Newfoundlanda u Kanadi. Nije poznato da se štetnik pojavljuje izvan Sjeverne Amerike.

U Europi za sada nisu zabilježeni nalazi šljivine pipe, niti na voću niti na biljkama namijenjenim za sadnju uvezenim u EU.

Rasprostranjenost šljivine pipe prikazana je u Prilogu II. ovog plana.

4.4. Opis

Conotrachelus nenuphar je pipa s karakterističnim obilježjima pipa dugorilaša. Odrasli oblici su smečkasto sive boje, veličine 4-6 mm, s tipičnim izduženim rilom. Protoraks se sastoji od četiri submedijalna tuberkula (mjehurića). Na svakom pokrildu ističu se po tri izbočine (grbe). Područje između i oko izbočina (grba) je crne boje bez dlaka. Na stražnjem dijelu pokrila nalazi se crveno smeđa do crveno žuta pruga odvojena bijelim dlakama. Jaja su bijele boje, veličine 0.35 x 0.6 mm. Ličinke su bijele boje sa smeđom glavom, veličine 6-9 mm. Kukuljica je također bijele boje, veličine 4.5-7 mm.

4.5. Simptomi napada šljivine pipe

Odrasle jedinke hrane se cvijećem, lišćem i plodovima. Prve znakove napada *C. nenuphar* moguće je uočiti u proljeće. Ženke odlažu jaja u mlade plodove i stvaraju oštećenja u obliku polumjeseca. Drugi tip oštećenja primjećuje se krajem proljeća i u ljeti kada se na plodovima pojavljuju okrugla oštećenja promjera 2-3 mm kao posljedica ishrane odraslih oblika pipe. Jako zaraženi plodovi prijevremeno otpadaju ili trunu na stablu. Karakteristična oštećenja u obliku polumjeseca na kožici mladih plodova nastala prilikom odlaganja jaja ženke upućuju na napad ovom pipom. Male izlazne rupe uobičajene su na donjoj strani otpalog voća koje su napustile ličinke. Plodovi, osim plodova trešanja, prerano opadaju, dopuštajući ličinkama da dovrše svoj razvoj i ukukulje se u tlu. Vizualnim pregledom utvrđuje se pojava i nazočnost karakterističnih oštećenja na plodovima domaćina.

4.6. Širenje

Šljivina pipa prezimljuje kao odrasla jedinka. Odrasle jedinke koje su prezimile nastavljaju aktivnosti otprilike u vrijeme cvatnje biljke domaćina. Nakon zametanja plodova, ženke uglavnom polažu jedno jaje po razvijenom plodu. Ženke tijekom života mogu položiti do 400 jajašaca, oštetivši tako do 400 plodova. Zaraženi plodovi padaju na tlo, omogućujući dovršetak razvoja ličinke. Kod napadnutih plodova koji su ostali na stablima do berbe uočavaju se karakteristična polumjesečeva oštećenja i ti plodovi ne sadrže ličinke. Šljivina pipa ima jednu do dvije generacije godišnje.

Odrasle jedinke aktivne su uglavnom noću. Šljivina pipa je loš letač. Leti na kratke udaljenosti, manje od 150 metara iznad 20° C, između krošnji biljaka domaćina i tla. Sposobnost letenja im opada s godinama. Većina obično ostaje na stablu koje su prvotno napali ili se u najboljem slučaju presele na obližnja stabla.

Uzrok širenja ovog štetnog organizma na velike udaljenosti može utjecati trgovina i premještanje i to kao kukuljice ili odrasli oblici u tlu ili s biljkama za sadnju ili kao odrasli oblici u materijalu za pakiranje koji se koristi za prijevoz biljaka ili voća.

5. NADZOR ŠLJIVINE PIPE U HRVATSKOJ

Šljivina pipa prati se svake godine u okviru programa posebnog nadzora. Prijedlog Programa nadzora za svaku godinu izrađuje HAPIH – CZB, a odobrava ga MP – SFP. Program nadzora se prijavljuje za sufinanciranje od strane Europske komisije prema propisanom postupku. HAPIH – CZB svake godine MP-u dostavlja prijedlog Programa nadzora najkasnije do 31. siječnja. MP analizira i procjenjuje prijedlog te isti službeno odobrava.

Broj vizualnih pregleda, uzoraka i laboratorijskih testiranja predlaže HAPIH – CZB. Brojeve pregleda, uzoraka i testiranja odobrava MP – SFP.

Nadležnost u provedbi vizualnih pregleda u Programu nadzora raspoređena je između provoditelja. Nadležnost je prikazana u Tablici 1.

Vizualni pregledi nasada i biljaka domaćina na prisutnost ove pipe koja se nalazi u nasadima nakon zimovanja. Do kraja cvatnje mogu se naći na stablima na cvjetnim skupinama i na tlu oko stabala. Protresanjem pojedinih stabala ili mladica se može pratiti populaciju. Pri promatranju biljaka domaćina ima smisla uglavnom se fokusirati na razdoblje nakon cvatnje, na početku razvoja ploda, kada je potrebno pregledati površinu ploda na prisutnost tipičnih polukružnih oštećenja uzrokovanih polaganjem jaja. Većina oštećenih plodova obično se nalazi u gornjim dijelovima krošnje.

Tablica 1. Predmet nadzora i provoditelji nadzora šljivine pipe u Hrvatskoj.

Predmet nadzora	Nadležnost
Biljke domaćini na javnim površinama	HAPIH - CZB
Biljke domaćini u voćnjacima	HAPIH - CZB
Biljke domaćini u vrtim centrima i rasadnicima	HAPIH - CZB
Specijalizirani subjekti koji proizvode, unose ili uvoze biljke domaćine	DIRH - SFI

6. POSTUPAK U SLUČAJU KRIZNE SITUACIJE

6.1. Uloge i odgovornosti

Uloge i odgovornosti dionika obuhvaćenih ovim kriznim planom prikazane su u Tablici 2.

Tablica 2. Uloge i odgovornosti nadležnih tijela i drugih dionika u slučaju krizne situacije u biljnom zdravstvu.

Tijelo / dionik	Nadležnost / odgovornost
MP	<p>Izrađuje, odobrava i ažurira ovaj krizni plan</p> <p>Organizira i koordinira odgovor na kriznu situaciju</p> <p>Određuje i odobrava mjere koje se poduzimaju</p> <p>Obavještava i izvještava Europsku komisiju</p> <p>Obavještava specijalizirane subjekte o nalazu i mjerama koje se poduzimaju</p> <p>Obavještava javnost o nalazu i mjerama koje se poduzimaju</p> <p>Izrađuje popis specijaliziranih subjekata kod kojih se poduzimaju krizne mjere</p> <p>Nalaže izradu analize rizika</p> <p>Određuje i uspostavlja demarkirano područje</p> <p>Donosi odluku o demarkiranom području</p>

	<p>Donosi akcijski plan za suzbijanje štetnog organizma u slučaju prisutnosti i nakon laboratorijske potvrde</p> <p>Organizira interno osposobljavanje</p> <p>Određuje daljnje aktivnosti koje treba poduzeti i odobrava planove</p>
DIRH	<p>Obavlja vizualne preglede i uzima uzorke</p> <p>Nalaže provedbu fitosanitarnih mjera</p> <p>Kontrolira provedbu fitosanitarnih mjera</p> <p>Obavlja nadzor u demarkiranom području</p> <p>Prati usklađenost specijaliziranih subjekata s posebnim mjerama</p> <p>Osigurava pristup prostorima, bilju i biljnim proizvodima kod specijaliziranih subjekata i osoba koje nisu specijalizirani subjekti</p> <p>Izvještava MP o prisutnosti, pojavi i širenju štetnog organizma</p> <p>Sudjeluje u izradi akcijskog plana</p> <p>Provodi službene kontrole kod specijaliziranih subjekata</p> <p>Organizira interno osposobljavanje</p>
HAPIH	<p>Obavlja laboratorijske analize i testiranja bilja, biljnih proizvoda i drugih predmeta</p> <p>Obavlja vizualne preglede i uzima uzorke</p> <p>Pružna znanstvenu i stručnu podršku MP-u pri izradi kriznog i akcijskog plana</p> <p>Pružna znanstvenu i stručnu podršku MP-u pri izradi prijedloga fitosanitarnih mjera</p> <p>Razrađuje, predlaže i daje stručna mišljenja MP-u</p> <p>Izrađuje analizu rizika od štetnog organizma</p> <p>Izvještava MP i DIRH o prisutnosti, pojavi i širenju štetnog organizma</p> <p>Sudjeluje u stručnom usavršavanju fitosanitarnih inspektora</p> <p>Sudjeluje u stručnom usavršavanju djelatnika stručnih službi</p> <p>Sudjeluje u stručnom usavršavanju specijaliziranih subjekata i osoba koje nisu specijalizirani subjekti</p>

6.2. Postupak u slučaju nalaza

U slučaju pozitivne analize kojom se potvrđuje nalaz vrste šljivine pipe na području Republike Hrvatske, rukovoditelj laboratorija u kojem je provedena analiza o tome obavještava nadređene, usmeno i/ili e-poštom. Daljnja procedura obavještavanja nadležnih tijela odvija se po proceduri opisanoj u daljnjem tekstu.

6.3. Obavještavanje nadležnih tijela

Obavijest o nalazu šljivine pipe šalje se e-poštom u MP – SFP, DIRH – SFI te po potrebi u HAPIH – CZB. Obavijest sadrži zapisnik o sakupljanju uzorka te predmetno izvješće o

laboratorijskoj analizi. Obavijest šalje institucija (tijelo) u kojoj je provedena laboratorijska analiza. Obavijest se šalje u roku od najviše 48 sati nakon potvrđenog pozitivnog nalaza štetnog organizma.

Obavijest o nalazu šalje se obavezno na slijedeće adrese:

- Adresa e-pošte načelnika Sektora fitosanitarne politike;
- Adresa e-pošte rukovoditelja Službe za biljno zdravstvo;
- Adresa e-pošte načelnika Sektora za nadzor poljoprivrede i fitosanitarni nadzor, DIRH;
- Adresa e-pošte fitosanitarnog inspektora odgovornog za područje na kojem je štetni organizam nađen;
- Adresa e-pošte koordinatora programa posebnog nadzora u koji je uključen nadzor šljivine pipe.

Obavijest se prema potrebi može poslati i na druge adresate.

6.4. Obavještavanje Europske komisije

Europska komisija i države članice obavještavaju se o nalazu putem aplikacije EUROPHYT – Outbreaks. Obavijest izrađuje i šalje MP – SFP. Obavijest se šalje u roku od najviše sedam dana nakon službene dojava o pozitivnom nalazu štetnog organizma.

Obavijest se ažurira sukladno razvoju situacije, prema pravilima izvještavanja u sustavu EUROPHYT – Outbreaks. Obavijesti ažurira i šalje MP – SFP.

6.5. Obavještavanje posjednika bilja

O pozitivnom nalazu obavještava se posjednik bilja (dotični specijalizirani subjekt ili osoba koja nije specijalizirani subjekt), u roku od 48 sati nakon službene dojava o pozitivnom nalazu štetnog organizma. Obavijest šalje DIRH – SFI.

U slučaju potvrde/prisutnosti šljivine pipe na rastućim biljkama domaćinima u voćnjaku, šumi, javnim površinama ili vrtovima, MP SFP utvrđuje demarkirano područje koje se sastoji od:

- zaraženo područje oko svake biljke radijusa od najmanje 50 m
- sigurnosno područje široko je najmanje 1 km od zaraženog područja

Na demarkiranom području provode se fitosanitarne mjere s ciljem iskorjenjivanja u zaraženom području i sprječavanja daljnjeg širenja šljivine pipe (sigurnosno područje) te traženja mogućih neotkrivenih žarišta.

6.6. Mjere koje se odmah provode

Na bilju, biljnom proizvodu ili drugom nadziranom predmetu odmah se provode mjere kojima se učinkovito sprječava širenje šljivine pipe te kojima se štetni organizam učinkovito uništava. Mjere propisuje DIRH – SFI uz stručno mišljenje od HAPIH – CZB-a.

Fitosanitarne mjere koje se odmah provode za cilj imaju učinkovito spriječiti širenje, uništiti i iskorijeniti šljivinu pipu. Mjere koje se provode u svrhu iskorjenjivanja šljivine pipe mogu uključiti:

(a) protiv odraslih jedinki navedenog štetnog organizma, barem kombinacija dviju od sljedećih mjera:

- i. sustav masovnog hvatanja klopama koje koriste ljepljive zamke i mamce, kojim se osigurava uništavanje navedenog štetnog organizma prikladnim metodama;
- ii. strategija privlačenja i ubijanja;
- iii. ručno hvatanje navedenog štetnog organizma, kojim se osigurava uništavanje navedenog štetnog organizma prikladnim metodama;
- iv. kemijsko tretiranje bilja;
- v. biološka kontrola (primjerice entomopatogene gljive ili neka druga djelotvorna biološka kontrola);
- vi. sve druge mjere za koje je znanstveno dokazano da su djelotvorne;

(b) protiv ličinki navedenog štetnog organizma, barem kombinacija dviju od sljedećih mjera:

- i. prikladno tretiranje tla u kojem su prisutni razvojni oblici navedenog štetnog organizma;
- ii. biološka kontrola (primjerice entomopatogene gljive ili entomopatogene nematode ili neka druga djelotvorna biološka kontrola);
- iii. upotreba mehaničke obrade tla radi uništavanja kukuljica u tlu u prikladno doba godine;
- iv. uklanjanje i uništavanje svih zaraženih plodova na stablima domaćinima unutar zaražene zone;

(c) tijekom razdoblja leta navedenog štetnog organizma:

- i. posebne mjere u zračnim lukama, lukama i na željezničkim postajama kako bi se osiguralo da se navedeni štetni organizam ne unese u zrakoplove, brodove i vlakove, na temelju posebnih postupaka upravljanja rizikom, o kojima su Komisija i druge države članice pismeno obaviještene; i
- ii. zabrana premještanja ostataka netretiranog bilja izvan zaraženog područja, osim ako se prevozi unutar zatvorenih vozila te se skladišti i kompostira u zatvorenom prostoru izvan zaraženog područja;

(d) zabrana premještanja gornjeg sloja tla i upotrijebljenih uzgojnih supstrata izvan zaraženog područja, osim u sljedećim slučajevima:

- i. podvrgnuti su prikladnim mjerama za uklanjanje navedenog štetnog organizma ili sprečavanje zaraze navedenog bilja; ili

ii. bit će duboko zakopani na odlagalištu pod nadzorom nadležnih tijela i pritom se prevoziti unutar zatvorenih vozila kako bi se osiguralo da se navedeni štetni organizam ne može širiti.

Uz navedene mjere, zabranjuje se premještanje biljaka domaćina, tla ili supstrata izvan mjesta nalaza štetnog organizma te u krugu od 1 km od mjesta nalaza štetnog organizma. Biljke domaćini, tlo ili supstrat mogu se premještati samo u slučajevima kada su prikladno tretirani. Dokaze o tretiranju pruža posjednik bilja (specijalizirani subjekt ili osoba koja nije specijalizirani subjekt).

Sredstva za zaštitu bilja koja se mogu koristiti za folijarne tretmane protiv šljivine pipe su sredstva na osnovi slijedećih aktivnih tvari:

- cipermetrina;
- deltametrina;
- lambda-cihalotrina;
- acetamiprida;
- azadiraktina.

Sredstva za zaštitu bilja koja se mogu koristiti za tretmane tla protiv šljivine pipe su sredstva na osnovi slijedećih aktivnih tvari:

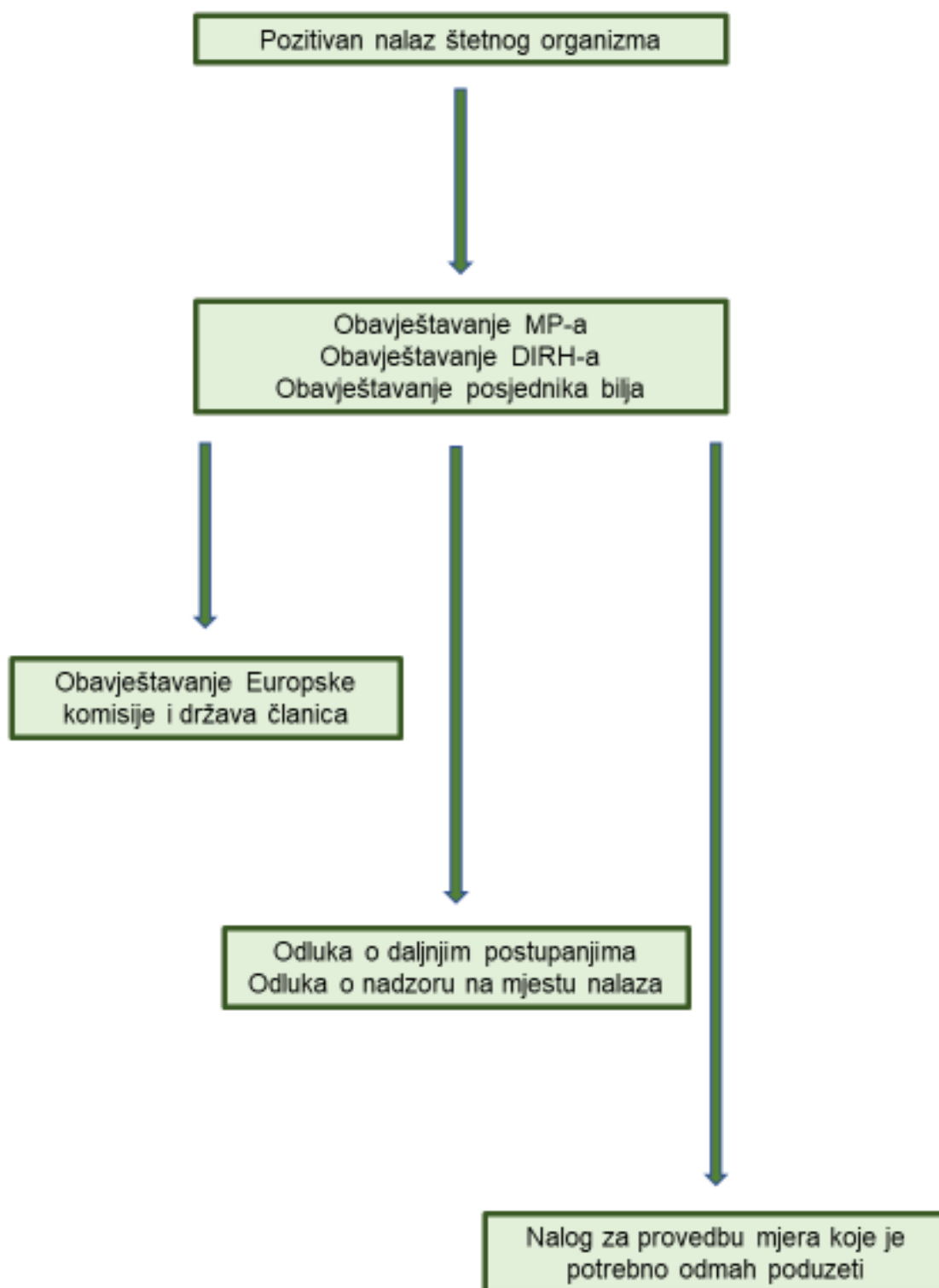
- cipermetrina;
- lambda-cihalotrina;
- teflutrina.

Tretman navedenim sredstvima za zaštitu bilja provodi provoditelj usluge tretiranja, ovlašten od strane MP-a. Izbor provoditelja provodi se prema načelu jednostavne nabave, koju propisuje MP.

Tretman se provodi odmah ukoliko je određeno sredstvo odobreno na kulturi na kojoj je štetni organizam nađen. Sredstvo se primjenjuje na način i prema uvjetima propisanim u etiketi (dozvoli) za suzbijanje štetnika iz reda kornjaša (Coleoptera).

Sve druge mjere kojima se može doprinijeti iskorjenjivanju navedenog organizma, uzimajući u obzir ISPM br. 9 i primjenjujući integriran pristup u skladu s načelima određenima u ISPM-u br. 14.

Provedbu mjera nadzire DIRH – SFI.

Slika 1. Shematski prikaz postupaka nakon nalaza štetnog organizma (6.2. – 6.6.).

6.7. Odobravanje sredstava za zaštitu bilja

U slučaju da sredstvo za zaštitu bilja nije odobreno na bilju (kulturi) na kojoj je šljivina pipa nađena, MP pokreće postupak dozvole u hitnim situacijama. Odobrenje za sredstvo (ili sredstva) te izdavanje dozvole provodi se po propisanoj proceduri. Prijedlog za izdavanje dozvole, odnosno odabir sredstava, prema potrebi, daje HAPIH – CZB. Dozvolu (ili dozvole) izdaje MP.

6.8. Nadzor na mjestu nalaza

Nakon pozitivnog nalaza, MP – SFP nalaže provedbu dodatnog nadzora u području u kojem je zabilježen pozitivan nalaz. Dodatni nadzor ima za cilj utvrditi:

1. Razmjere raširenosti štetnog organizma;
2. Ukoliko je moguće, porijeklo zaraze;
3. Broj biljaka domaćina u području u kojem je zabilježen pozitivan nalaz.

Način provedbe dodatnog nadzora izrađuje HAPIH – CZB , a prihvaća MP – SFP. U dodatnom nadzoru sudjeluje HAPIH – CZB, DIRH – SFI te prema potrebi MP – SFP. Ljudske, materijalne i tehničke resurse za provedbu dodatnog nadzora dužni su osigurati provoditelji iz vlastitih sredstava. Dodatni nadzor organizira se i počinje provoditi u roku od najviše dva tjedna nakon službene dojave o pozitivnom nalazu štetnog organizma. Trajanje dodatnog nadzora je vremenski različito, ovisno o situaciji. Trajanje predlaže HAPIH – CZB.

U okviru dodatnog nadzora bilježi se sljedeće:

- (a) broj i lokacije otkrića prisutnosti šljivine pipe, uključujući karte generirane u aplikaciji MOBIDI – PEST ili drugim prikladnim geolokacijskim alatom;
- b) broj i lokacije biljaka domaćina koje pokazuju simptome, uključujući karte generirane u aplikaciji MOBIDI – PEST ili drugim prikladnim geolokacijskim alatom;
- (b) broj i lokacije biljaka domaćina, uključujući karte generirane u aplikaciji MOBIDI – PEST ili drugim prikladnim geolokacijskim alatom;

O dodatnom nadzoru sastavlja se izvješće koje se dostavlja u MP – SFP i DIRH – SFI u roku od najviše dva tjedna nakon rezultata posljednje laboratorijske analize uzorka sakupljenog u okviru dodatnog nadzora.

6.9. Obavješćavanje javnosti

Obavješćavanje javnosti provodi se kroz objave i obavijesti na mrežnim stranicama nadležnih tijela. Objave uključuju obavijesti o nalazu štetnog organizma i mjerama koje se provode i koje su obavezne za provedbu, zaduženjima, aktualnoj situaciji i drugim temama vezanima uz nalaz štetnog organizma. Cilj je postići da što više ljudi budu svjesni postojećeg rizika i kako bi se postigao propisani cilj, iskorjenjivanje šljivine pipe te time spriječile ekološke i gospodarske štete koje mogu nastati u voćnjacima, šumama, parkovima i drugom javnom zelenilu.

Objave uključuju i objave relevantnih akata i dokumenata, poput odluke o demarkiranim područjima, naredbe o suzbijanju štetnog organizma, akcijskog plana, edukativnih i drugih materijala. Objave se objavljuju na:

1. Internet stranici Ministarstva poljoprivrede (<https://poljoprivreda.gov.hr/>);
2. Internet stranici Hrvatske agencije za poljoprivredu i hranu (<https://www.hapih.hr/>);
3. Internet stranici Hrvatskog šumarskog instituta (<https://www.sumins.hr/>);
4. Internet stranici Hrvatskih šuma (<https://www.hrsume.hr/index.php/hr/>);
5. Internet stranici Uprave za stručnu podršku razvoju poljoprivrede (<https://www.savjetodavna.hr/>).

Za objavu materijala na dotičnim internet stranicama zadužene su odgovorne osobe dotičnih institucija (tijela).

Osim objavama na internet stranicama, obavješćavanje javnosti provodi se kroz druge pisane i telekomunikacijske medije, sukladno potrebi, prilikama, mogućnostima i interesu.

6.10. Obavješćavanje specijaliziranih subjekata

Specijalizirani subjekti obavješćavaju se na isti način kao što se obavješćava javnost, kako je prethodno opisano.

Specijalizirani subjekti kod kojih šljivina pipa predstavlja rizik obavješćavaju se o nalazu štetnog organizma zasebno, putem e-pošte. Obavijest šalje MP – SFP. Popis specijaliziranih subjekata s rizikom izrađuje se na temelju Službenog registra specijaliziranih subjekata. Popis izrađuje MP – SFP. Popis se izrađuje u roku o najviše mjesec dana nakon službene dojave o pozitivnom nalazu štetnog organizma.

Popis se dijeli s HAPIH – CZB-om i DIRH – SFI-om. Nadzor specijaliziranih subjekata s rizikom provodi se sukladno predmetnom akcijskom planu i/ili programu posebnog nadzora za tekuću ili slijedeću godinu i/ili programu službenih kontrola za tekuću ili iduću godinu.

6.11. Analiza rizika

U slučaju nalaza štetnog organizma, MP – SFP može zatražiti izradu procjene rizika od dotičnog štetnog organizma za područje Republike Hrvatske. Procjenu rizika izrađuje HAPIH – CZB, uz sudjelovanje HŠI-a u specifičnim pitanjima vezanima uz šume i šumarstvo. Procjena rizika izrađuje se u roku od najviše dva mjeseca nakon naloga MP – SFP-a.

6.12. Uspostava demarkiranog područja

U slučaju nalaza štetnog organizma, MP – SFP odlučuje o hoće li se uspostaviti demarkirano područje. Odluka o uspostavi demarkiranog područja donosi se u roku od najviše mjesec dana nakon što je pozitivan nalaz dostavljen MP – SFP-u. Odluka o uspostavi demarkiranog područja može biti slijedeća:

1. Uspostavlja se demarkirano područje
2. Ne uspostavlja se demarkirano područje

Stručno mišljenje o potrebi uspostavljanja demarkiranog područja MP – SFP može zatražiti od HAPIH – CZB-a.

Demarkirano područje obuhvaća područje u kojem je otkrivena prisutnost šljivine pipe („zaraženo područje”), i područje koje okružuje zaraženo područje („sigurnosno područje”).

Zaraženo područje obuhvaća područje polumjera 50 m od krajnjih točaka pozitivnih nalaza štetnog organizma. Na temelju krajnjih točaka derivira se kružnica. Zaraženo područje može biti i drugačijeg oblika, ovisno o situaciji. Zaraženo područje može obuhvaćati i administrativnu jedinicu. O prijedlogu veličine i forme zaraženog područja MP – SFP može zatražiti stručno mišljenje od HAPIH – CZB-a.

Sigurnosno područje široko je od 1 km u polumjeru od granice zaraženog područja. Sigurnosno područje može biti različitog oblika, ovisno o situaciji. O prijedlogu veličine i forme sigurnosnog područja MP – SFP može zatražiti stručno mišljenje od HAPIH – CZB-a.

6.13. Određivanje i izrada demarkiranog područja

Nacrt demarkiranog područja izrađuje MP – SFP korištenjem aplikacije MOBIDI – PEST i drugih alata po potrebi. Nacrt demarkiranog područja izrađuje se u roku od najviše mjesec dana od posljednje obavijesti o pozitivnom nalazu štetnog organizma tijekom nadzora na mjestu nalaza. Nacrt demarkiranog područja prihvaća MP – SFP.

6.14. Odluka o određivanju demarkiranih područja

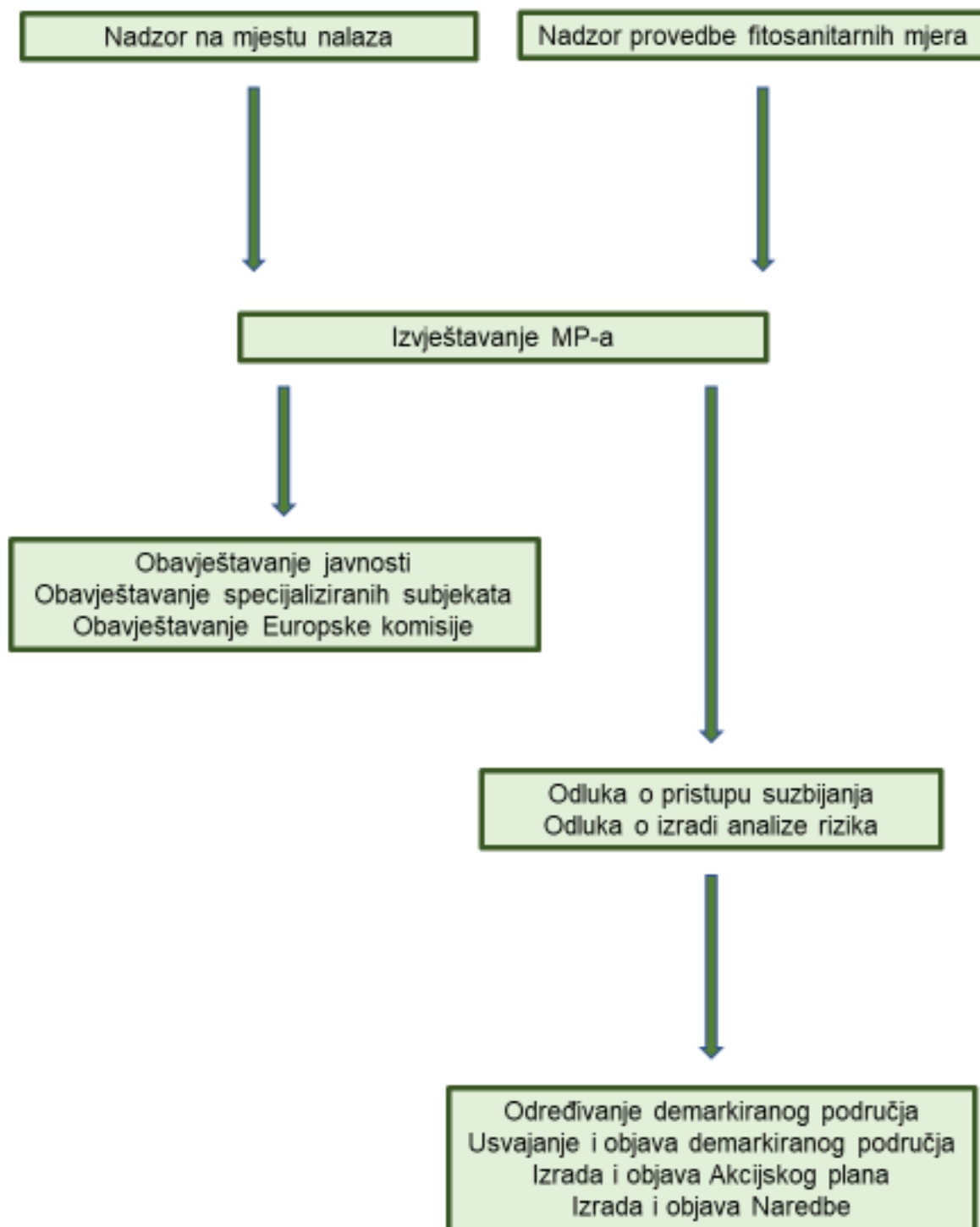
Nakon prihvaćanja nacrt demarkiranih područja, pokreće se postupak izrade i objave Odluke o određivanju demarkiranih područja. Karte su sastavni dio Odluke. Postupak pokreće MP – SFP. Odluku potpisuje Ministar zadužen za poljoprivredu, a ista se objavljuje u Narodnim novinama. Odluka se donosi u roku od najviše tri mjeseca nakon prihvaćanja nacrt demarkiranih područja.

6.15. Donošenje akcijskog plana

Nakon donošenja naredbe o poduzimanju mjera za iskorjenjivanje (sprječavanje širenja) i suzbijanje šljivine pipe, pokreće se postupak izrade akcijskog plana za iskorjenjivanje (sprječavanje širenja) i suzbijanje šljivine pipe. Postupak pokreće MP – SFP. Akcijski plan izrađuje se sukladno važećoj proceduri izrade operativnih dokumenata. Strukturu i sadržaj akcijskog plana određuje MP – SFP. Akcijski plan se donosi u roku od najviše šest mjeseci nakon prihvaćanja nacrt demarkiranih područja.

6.16. Oporavak

Mjesto se može smatrati oporavljenim od izbijanja i prisutnosti šljivine pipe ako nakon četiri godine istraživanja i praćenja nema znakova i laboratorijske potvrde prisutnosti iste.

Slika 2. Shematski prikaz postupaka nakon nadzora na mjestu nalaza štetnog organizma (6.7. – 6.14.).

6.17. Osposobljavanje osoblja nadležnih tijela i specijaliziranih subjekata

Osposobljavanje osoblja nadležnih tijela MP-SFP-a i DIRH-a obavlja HAPIH. Osposobljavanje specijaliziranih subjekata obavlja HAPIH. Osposobljavanje MP-SFP-a provodi se u vidu prezentacije. Osposobljavanje DIRH-a provodi se prezentacijom i/ili terenskom demonstracijom, prema zahtjevu DIRH-a.

Osposobljavanje specijaliziranih subjekata provodi se izradom brošure i/ili letka i/ili plakata. Brošuru izrađuje HAPIH. Brošura se izrađuje u roku od najviše tri mjeseca nakon potvrđenog pozitivnog nalaza štetnog organizma.

Brošura se dijeli specijaliziranim subjektima, kao i drugim fizičkim i pravnim osobama prema potrebi.

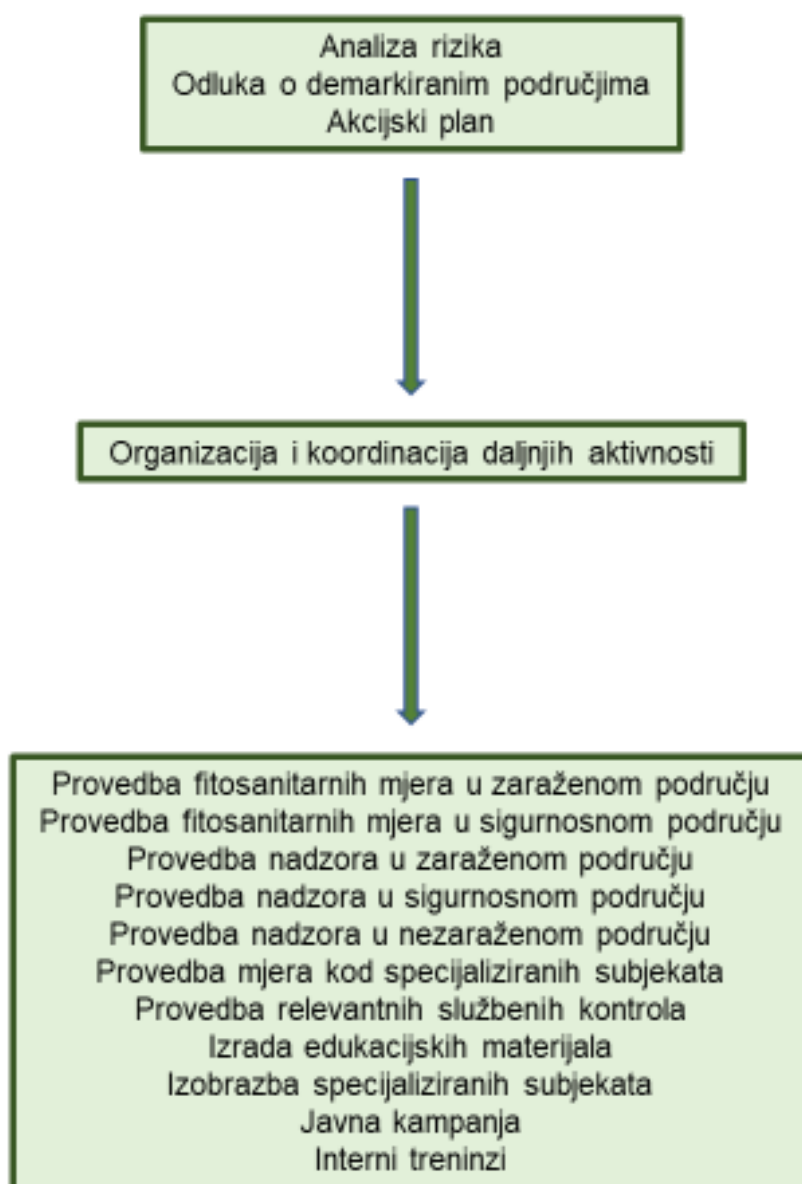
6.18. Daljnji postupak

Daljnji postupci nakon nalaza šljivine pipe definira se akcijskim planom te drugim redovnim aktivnostima u području fitosanitarne politike i biljnog zdravstva (programi posebnog nadzora). Daljnji postupci izvan su predmeta ovog kriznog plana. Daljnji postupci koji se definiraju su, između ostaloga:

1. Opći cilj postupanja sa štetnim organizmom (iskorjenjivanje ili sprječavanje širenja);
2. Tehnička izvedba fitosanitarnih mjera;
3. Aranžmani za podmirenje troškova fitosanitarnih mjera;
4. Kontrola provedbe fitosanitarnih mjera;
4. Plan posebnog nadzora nad šljivinom pipom u narednoj sezoni;
5. Plan nadzora zaraženog područja;
6. Plan nadzora sigurnosnog područja;
7. Ograničenja i fitosanitarna kontrola specijaliziranih subjekata;
8. Službene kontrole kod specijaliziranih subjekata.

Daljnje postupke odobrava MP – SFP, a pri njihovom planiranju sudjeluju sva nadležna tijela, sukladno ulozi i propisima u području poljoprivrede, šumarstva, biljnoga zdravstva i službenih kontrola.

Daljnji postupci izvan su predmeta primjene ovog kriznog plana.

Slika 3. Shematski prikaz postupaka u razdoblju nakon usvajanja akcijskog plana i odluke o demarkiranim područjima (6.16. – 6.17.).

7. PRISTUP NADLEŽNIH TIJELA PROSTORIMA U KOJIMA SE PROVODE AKTIVNOSTI

Sukladno Zakonu o biljnom zdravstvu (Narodne novine 127/2019, 83/2023), DIRH – SFI je nadležno tijelo koje ima pravo pristupiti prostorima specijaliziranih subjekata i osoba koje nisu specijalizirani subjekti, bez ograničenja. Fitosanitarni inspektor ima prava i ovlasti u bilo koje vrijeme i na bilo kojem mjestu pristupiti bilju, biljnim proizvodima i drugim predmetima na mjestima gdje se oni proizvode, uzgajaju, umnožavaju, održavaju, premještaju na području Republike Hrvatske, stavljaju na raspolaganje na tržištu, pohranjuju, prikupljaju, otpremaju ili prerađuju.

8. LABORATORIJ

Laboratorijske analize bilja, biljnih proizvoda ili drugih predmeta na prisutnost šljivine pipe obavljaju se u HAPIH-u. Testiranje se obavlja sukladno međunarodno prihvaćenim protokolima i dobroj laboratorijskoj praksi. U HAPIH-u, kao nacionalnom referentnom laboratoriju za biljno zdravstvo, testiranje se provodi sukladno politici kvalitete prema normi ISO 17025.

U skladu s odredbama Zakona o biljnom zdravstvu (NN 127/2019, 83/2023), za obavljanje pojedinih poslova u kontekstu nalaza šljivine pipe, ministar zadužen za poljoprivredu i glavni državni inspektor mogu za obavljanje određenih zadaća iz djelokruga MP-a ili DIRH-a ovlastiti i druge pravne osobe s javnim ovlastima, koje imaju status proračunskog korisnika državnoga proračuna. Takvo ovlašćivanje može se odnositi i na laboratorijsko testiranje.

9. FINANCIRANJE

Sve aktivnosti i službene mjere koje se provode kako je predviđeno ovim kriznim planom financiraju se iz proračuna, sa stavke (...). MP – SFP osigurava da su na predmetnoj proračunskoj stavci osigurana sredstva dostatna za provedbu svih potrebnih aktivnosti.

Financiranje (pokrivanje troškova) svih aktivnosti i mjera predviđenih ovim kriznim planom, prema dionicima, prikazano je u Tablici 3.

Tablica 3. Financiranje aktivnosti u okviru kriznog plana

Aktivnost	Financiranje (pokrivanje troškova)
Upravljanje kriznom situacijom	MP
Fitosanitarne mjere koje se odmah provode	Specijalizirani subjekti Osobe koje nisu specijalizirani subjekti (posjednici bilja)
Vizualni pregledi i uzimanje uzoraka	HAPIH DIRH
Laboratorijske analize	HAPIH
Izrada brošure / plakata / letka	HAPIH

10. RESURSI

MP – SFP osigurava da raspolaže dostatnim ljudskim, tehničkim i materijalnim resursima potrebnima za provedbu svih aktivnosti predviđenih ovim kriznim planom.

DIRH – SFI osigurava da raspolaže dostatnim ljudskim, tehničkim i materijalnim resursima potrebnima za provedbu svih aktivnosti predviđenih ovim kriznim planom.

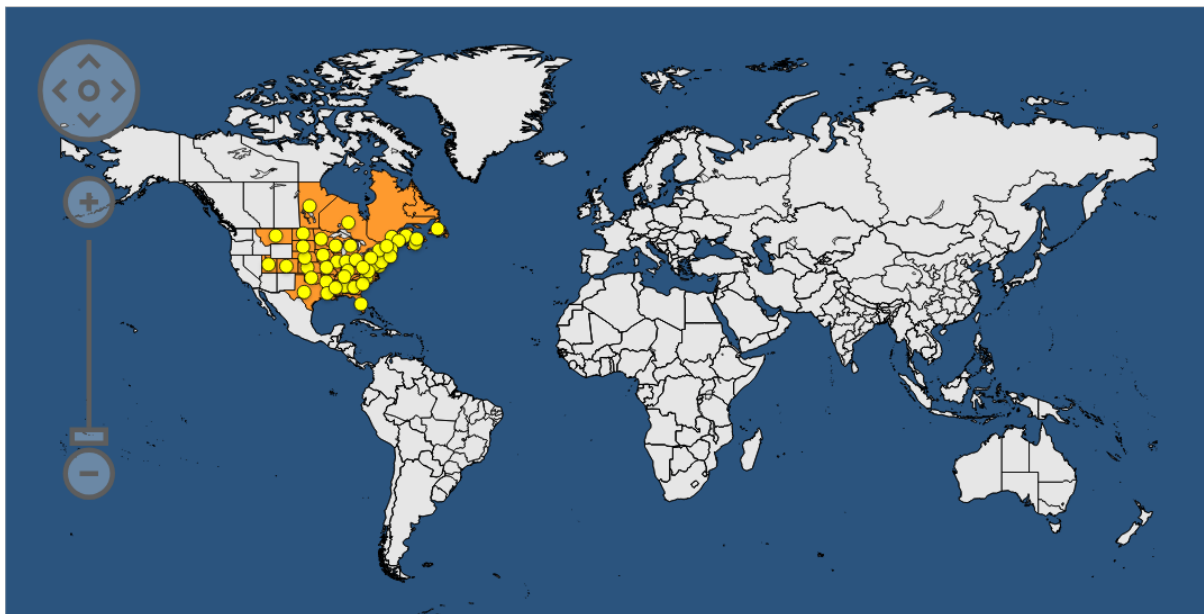
HAPIH osigurava da raspolaže dostatnim ljudskim, tehničkim i materijalnim resursima potrebnima za provedbu svih aktivnosti predviđenih ovim kriznim planom.

11. PRILOZI

PRILOG I. Biljke domaćini štetnog organizma *Conotrachelus nenuphar*.

Prunus armeniaca
Prunus avium
Prunus cerasus
Prunus domestica
Prunus mume
Prunus persica
Prunus salicina
Vaccinium corymbosum
Malus domestica
Ribes uva-crispa
Cydonia oblonga
Fragaria ananassa
Crataegus spp.
Diospyrus kaki
Pyrus communis
Prunus spp.

PRILOG II. Rasprostranjenost štetnog organizma *Conotrachelus nenuphar*.

Slika 4. Rasprostranjenost štetnog organizma *Conotrachelus nenuphar* u svijetu.

Države u kojima je štetni organizam prisutan: SAD, Kanada.

Prisutnost štetnog organizma u Europskoj uniji: Štetnik nije prisutan.

PRILOG III. Metodologija uzimanja uzoraka.

III – 1. Pregledi i uzimanje uzoraka za *Conotrachelus nenuphar*

Tablica 4. Oprema potrebna za uzimanje uzoraka

-
- kečer (entomološka mreža)
- džepna lupa (izborna)
- vodootporni flomaster
- posudica („falcon“ tubica ili slična prikladna)
- 95 %-tni etilni alkohol
-

Uzorak se uzima tijekom vizualnih pregleda. Vizualni pregledi mogu se obavljati od travnja do rujna (Tablica 5.).

Uzorak čini ulov entomološkom mrežom ili kukac. Odrasli oblici *C. nenuphar* s mjesta prezimljenja započinju svoju aktivnost krajem travnja. Nakon odlaganja jaja u zametnute plodove i razvoja ličinki unutar plodova, odrasli oblici kukca aktivni su od srpnja do rujna. Entomološkom mrežom prikuplja se fauna s krošnje biljke domaćina u nekoliko zamaha ili otresanjem grana. Sadržaj ulova prenosi se u posudicu s alkoholom.

Sadržaj se može pregledati na licu mjesta, golim okom ili uporabom džepne lupe. Ukoliko se uoči primjerak kukca koji morfološki nalikuje štetnom organizmu *C. nenuphar*, isti se može izdvojiti iz ulova te posebno pohraniti u posudicu s alkoholom.

Na posudicu se vodootpornim flomasterom naznači oznaka uzorka i datum uzimanja uzorka.

Slika 5. Entomološka mreža

Tablica 5. Optimalno razdoblje za vizualne preglede i uzimanje uzoraka za analizu na prisutnost *Conotrachelus nenuphar*.

Štetni organizam	mjesec											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
<i>Conotrachelus nenuphar</i>												

III – 2. Transport uzorka, prijem uzorka i laboratorijske analize

Uzorci se u laboratorij dostavljaju na način kako je propisano relevantnim radnim uputama, u praktično najkraćem mogućem roku. Svaki uzorak popraćen je odgovarajućim zapisnikom. Prijem uzoraka u laboratorij odvija se prema relevantnoj internoj proceduri. Ovlašteno osoblje laboratorija kontrolira kakvoću uzorka. U slučaju neprikladnosti uzorka za analizu, ovlaštena osoba u laboratoriju e-poštom obavještava osobu koja je uzorak uzela o nesukladnosti.

Laboratorijske analize provode se u skladu s relevantnim dijagnostičkim protokolom.

Rezultati laboratorijskih analiza šalju se nadležnim tijelima e-poštom najkasnije u roku od 48 sati nakon završetka analize.

PRILOG IV. Simptomi napada šljivine pipe.

Slika 6. Odrasli oblik (imago) *Conotrachelus nenuphar*.

Conotrachelus nenuphar (CONHNE) - <https://gd.eppo.int>

Slika 7. Oštećenja ploda jabuke nastala odlaganjem jaja ženke *Conotrachelus nenuphar*
(izvor: <https://gd.eppo.int>)

Slika 8. Ličinke *Conotrachelus nenuphar* unutar napadnutog ploda (snimio: J. F. Walgenbach)

PRILOG V. Kontakti nadležnih tijela.

Ministarstvo poljoprivrede – Uprava za poljoprivredno zemljište, biljnu proizvodnju i tržište

Pozicija	Djelatnik	E-pošta
Ravnateljica Uprave	Sandra Zokić	sandra.zokic@mps.hr
Viša savjetnica specijalistica	Sandra Andrić	sandra.andric@mps.hr
Načelnik Sektora fitosanitarne politike	Ivica Delić	ivica.delic@mps.hr
Voditelj Službe za biljno zdravstvo	Tomislav Petrović	tomislav.petrovic@mps.hr
Voditeljica Odjela za biljno zdravstvo	Marijana Kelava	marijana.kelava@mps.hr

Hrvatska agencija za poljoprivredu i hranu – Centar za zaštitu bilja

Pozicija	Djelatnik	E-pošta
Voditeljica Centra	Zdravka Sever	zdravka.sever@hapih.hr
Rukovoditeljica Odjela za biljno zdravstvo	Maja Novak	maja.novak@hapih.hr
Rukovoditelj Odjela za dijagnostiku i analitiku	Ivan Poje	ivan.poje@hapih.hr
Rukovoditelj Odsjeka za karantenu	Goran Ivancan	goran.ivancan@hapih.hr

Državni inspektorat Republike Hrvatske – Sektor za nadzor poljoprivrede i fitosanitarni nadzor

Djelatnik	E-pošta	Telefon
Babun Mario	mario.babun@dirh.hr fitoinspekcija.porec@dirh.hr	099/8156 262
Bakula Damir	damir.bakula@dirh.hr fitoinspekcija.vukovar@dirh.hr	099/8156 246
Bilušić Nikica	nikica.bilusic@dirh.hr fitoinspekcija.zadar@dirh.hr	099/2271 602
Carić Leo	leo.caric@dirh.hr fitoinspekcija.split@dirh.hr	099/8156 279
Čegelj Srećko	srecko.cegelj@dirh.hr fitoinspekcija.varazdin@dirh.hr	099/8156 203

Gregurec-Tomiša Irena	irena.gregurectomisa@dirh.hr fitoinspekcija.koprivnica@dirh.hr	099/8156 213
Knez Jelena	jelena.knez@dirh.hr fitoinspekcija.varazdin@dirh.hr	099/8156 306
Kovačev-Matijević Slavica	slavica.kovacevmatijevic@dirh.hr fitoinspekcija.osijek@dirh.hr	099/8156 239
Lovrec Gordana	gordana.lovrec@dirh.hr fitoinspekcija.varazdin@dirh.hr	099/3647 452
Milas Miroslav	miroslav.milas@dirh.hr fitoinspekcija.osijek@dirh.hr	099/8156 241
Miličić Siniša	sinisa.milicic@dirh.hr fitoinspekcija.osijek@dirh.hr	099/8156 251
Munder Mladen	mladen.munder@dirh.hr fitoinspekcija.porec@dirh.hr	099/8156 265
Murk-Burčul Danijela	danijela.murk-burcul@dirh.hr fitoinspekcija.zadar@dirh.hr	099/8156 285
Puhalo Biserka	biserka.puhalo@dirh.hr fitoinspekcija.koprivnica@dirh.hr	099/8156 214
Rack Kristian	kristian.rack@dirh.hr fitoinspekcija.osijek@dirh.hr	099/2439 043
Vidović Vesna	vesna.vidovic@dirh.hr fitoinspekcija.krapina@dirh.hr	099/2439 041
Vidović Zvonimir	zvonimir.vidovic@dirh.hr fitoinspekcija.zadar@dirh.hr	099/8156 249